

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH

(Izvješće za prvo tromjesečje 2022. godine)

Odjeljenje za statistiku i publikacije

Služba za statistiku monetarnog i finansijskog sektora

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Kazalo

Uvod	3
1 Opće napomene	3
2 Krediti poduzećima	4
2.1 Ponuda	4
2.1.1 Kreditni standardi za kredite poduzećima	4
2.1.2 Uvjeti odobravanja kredita poduzećima	5
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima	6
2.2 Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama	6
3 Krediti stanovništvu	8
3.1 Ponuda	8
3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu	8
3.1.2 Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu	9
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu	10
3.2. Potražnja stanovništva za kreditima	10
DODATAK	12

Uvod

Rezultati Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka odnose se na promjene u prvom tromjesečju 2022. godine i na očekivanja za drugo tromjesečje 2022. godine. Istraživanje je provedeno između 15. i 20. travnja 2022. godine. Od prvog tromjesečja 2022. godine iz reprezentativnog uzorka banaka, koji se prethodno sastojao od 8 najvećih banaka u Bosni i Hercegovini, je zbog statusnih promjena isključena jedna banka. U ovom krugu anketirano je ukupno 7 banaka, a stopa odgovora bila je 100%.

1 Opće napomene

Upitnik za anketu sadrži 16 standardnih pitanja o ostvarenim i očekivanim promjenama na strani ponude i potražnje za kreditima: 4 pitanja se odnose na buduće i 12 pitanja na ostvarene promjene. Pitanjima su obuhvaćene tri kategorije kredita: krediti ili kreditne linije poduzećima; stambeni krediti stanovništvu; i potrošački i nenamjenski krediti. Za sve tri kategorije postavljaju se pitanja o kreditnim standardima koji se primjenjuju na odobravanje kredita, zatim o promjeni uvjeta odobravanja kredita, potražnji za kreditima, čimbenicima koji utječu na ponudu i potražnju za kreditima kao i postotak odbijenih kreditnih zahtjeva. Anketna pitanja uglavnom se formuliraju u smislu promjena u posljednja tri mjeseca i očekivanih promjena u sljedeća tri mjeseca. Od sudionika u anketi se traži da na kvalitativan način naznače jačinu pooštavanja ili ublažavanja (za standarde i uvjete) ili jačinu smanjenja ili povećanja (za potražnju), na način da za izvještavanje o promjenama koriste sljedeću skalu od pet točaka: (1) znatno pooštavanje / smanjenje, (2) umjereno pooštavanje / smanjenje, (3) u osnovi nema promjena, (4) umjereno ublažavanje / povećanje ili (5) znatno ublažavanje / povećanje.

Pojedinačni odgovori banaka koje sudjeluju u anketi su objedinjeni i obrađeni da bi mogli da daju sliku za cjelokupni bankarski sektor u Bosni i Hercegovini.

Rezultati ankete su prikazani u vidu neto postotka. Neto postotak za odgovore na pitanja o kreditnim standardima definiran je kao razlika između zbroja udjela banaka koje su odgovorile da su kreditni standardi “znatno ublaženi” i “umjereno ublaženi” i zbroja udjela banaka koje su odgovorile da su “znatno pooštreni” i “umjereno pooštreni”.

Negativna vrijednost neto postotak ukazuje na to da je veći dio banaka pooštrio kreditne standarde („neto pooštavanje“), dok pozitivna vrijednost neto postotka ukazuje na to da je veći dio banaka ublažio kreditne standarde („neto ublažavanje“).

Isto tako, izraz „neto potražnja“ odnosi se na razliku između postotka banaka koje su odgovorile da je došlo do porasta potražnje i postotka banaka koje su odgovorile da je došlo do pada potražnje za kreditima. Neto potražnja će stoga biti pozitivna ako je veći dio banaka izvijestio o porastu potražnje za kreditima, dok negativna neto potražnja ukazuje na to da je veći dio banaka prijavio pad potražnje za kreditima.

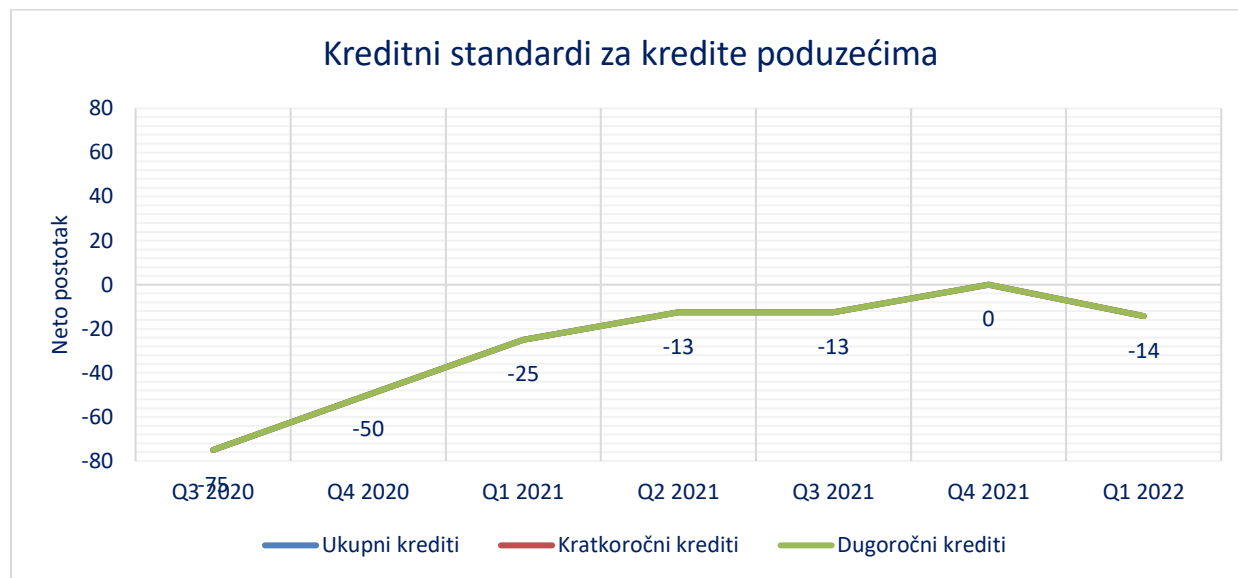
Pored pokazatelja „neto postotka“, CBBiH također objavljuje „difuzni indeks“ kao alternativnu mjeru odgovora banaka na pitanja koja se odnose na promjene u kreditnim standardima i neto potražnji. Difuzni indeks konstruiran je na sljedeći način: ako ispitanik odgovori „znatno“, odgovorima se dodjeljuje numerička vrijednost 1 koja je dvostruko veća od vrijednosti koja se dodjeljuje odgovorima „donekle“ (ocjena 0,5). Tumačenje difuznog indeksa slijedi istu logiku kao i tumačenje neto postotka.

2 Krediti poduzećima

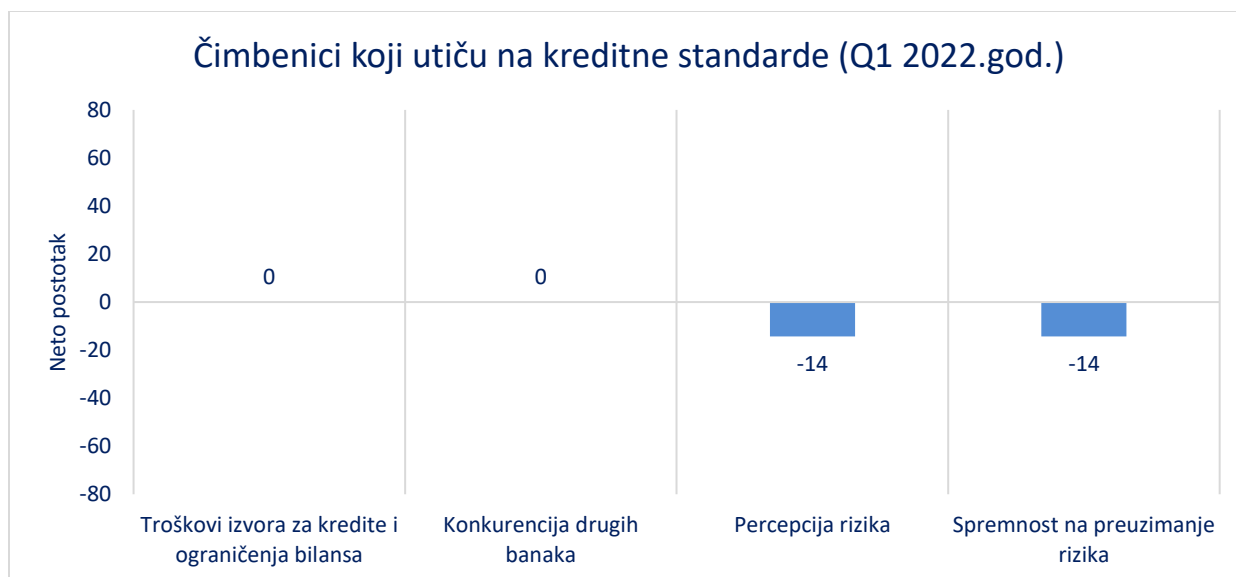
2.1 Ponuda

2.1.1 Kreditni standardi za kredite poduzećima

U prvom tromjesečju 2022. godine došlo je do neznatnog pooštavanja kreditnih standarda za kredite poduzećima (neto postotak -14%). Blago pooštavanje kreditnih standarda odnosi se na odobravanje kratkoročnih kao i dugoročnih kredita poduzećima (vidi Dodatak, pitanje 1).

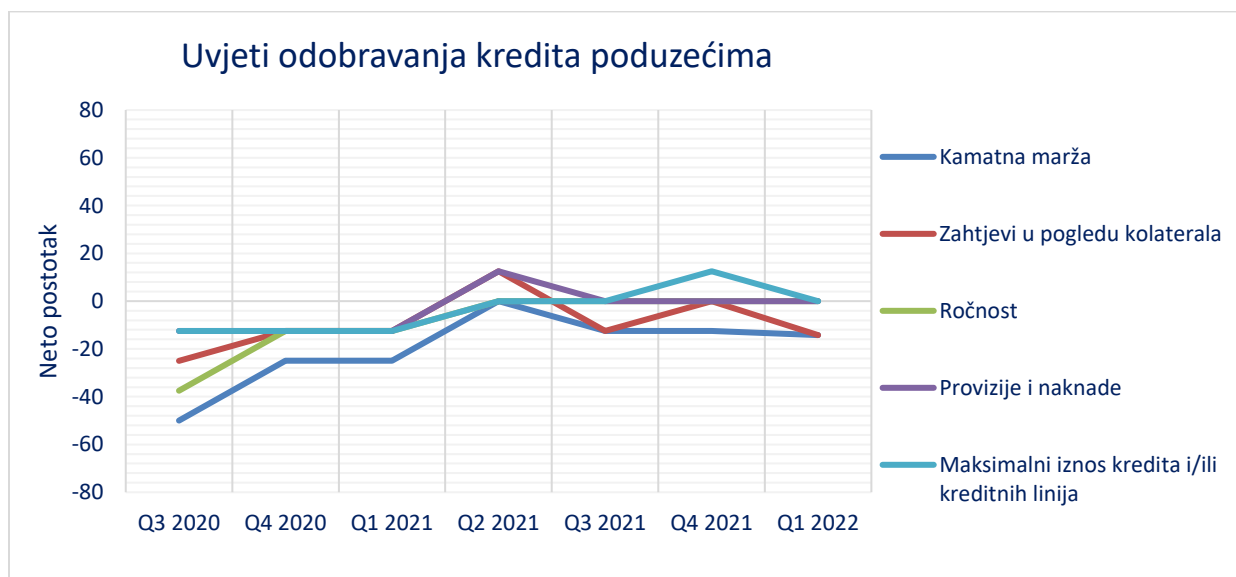

Čimbenici koji su uticali na pooštavanje standarda su percepcija rizika i spremnost na preuzimanje rizika (neto postotak -14%). Ostali čimbenici, konkurencija drugih banaka i troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja, nisu imali utjecaja na kreditne standarde banaka koji se primjenjuju u procesu odobravanja kredita i / ili kreditnih linija poduzećima (vidi Dodatak, pitanje 2).

2.1.2 Uvjeti odobravanja kredita poduzećima

U prvom tromjesečju 2022. godine došlo je do neznatne promjene uvjeta odobravanja kredita poduzećima (tj. ugovornih odredbi iz kreditnih ugovora), a odnose se na kamatnu maržu i zahtjeva u pogledu kolaterala. Neto postotak za kamatnu maržu i zahtjeva u pogledu kolaterala iznosio je -14%. Ostali uvjeti odobravanja kredita poduzećima su ostali nepromijenjeni u odnosu na prethodno tromjesečje (vidi Dodatak, pitanje 3).

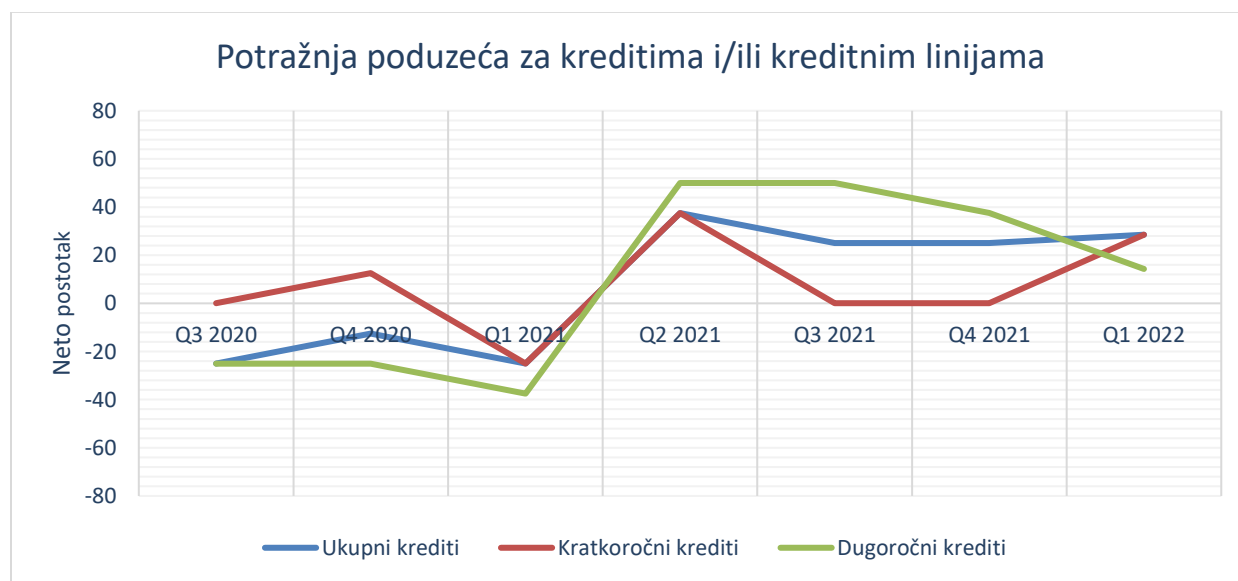
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima

U prvom tromjesečju 2022. godine udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima je blago povećan u odnosu na prethodno tromjesečje (vidi Dodatak, pitanje 4).

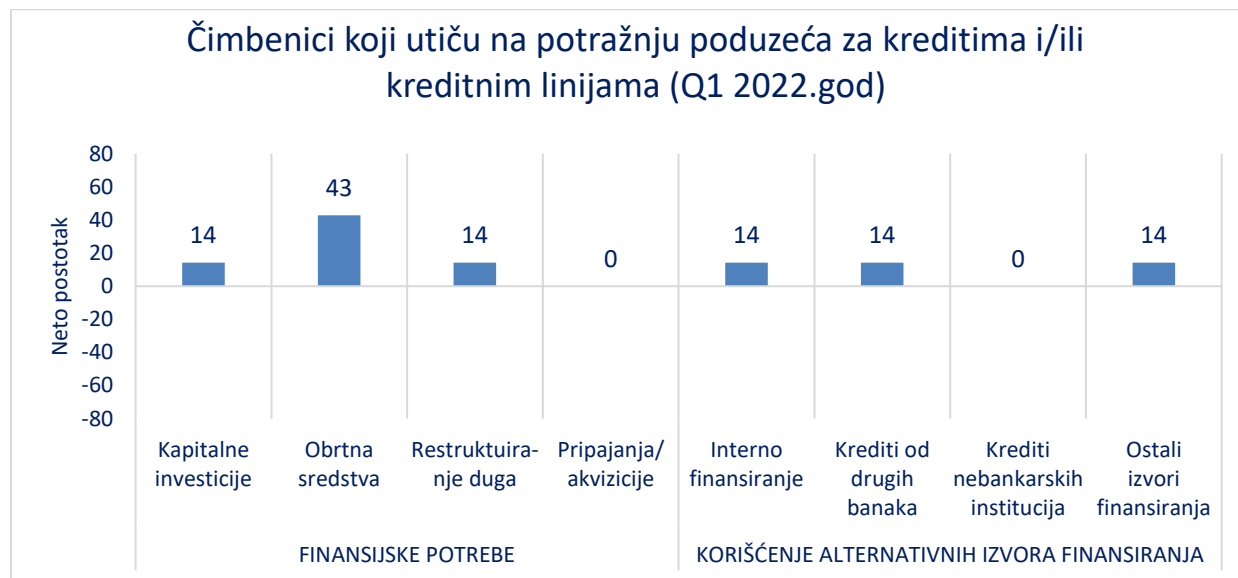

2.2 Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama

Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama je nastavila da raste u prvom tromjesečju 2022. godine, sa nešto većim povećanjem potražnje za kratkoročnim, nego za dugoročnim kreditima (vidi Dodatak pitanje 5).

Banke su izvijestile da su financijske potrebe za kapitalnim investicijama kod njihovih klijenata obrtnim sredstvima i restrukturiranje duga pridonijele većoj potražnji poduzeća za kreditima u prvom tromjesečju 2022. godine. Također, u pogledu korištenja alternativnih izvora financiranja, banke su izvijestile da su svi čimbenici imali pozitivan utjecaj na potražnju, osim kredita nebankarskih financijskih institucija koji nisu imali utjecaja na potražnju poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama (vidi Dodatak, pitanje 6).

Očekivanja za drugo tromjesečje 2022. godine

U pogledu očekivanja za drugo tromjesečje, neto rezultat iz prikupljenih odgovora ukazuje da se očekuje blago ublažavanje standarda za odobravanje kratkoročnih kredita poduzećima, za razliku od standarda koji se primjenjuju na dugoročne kredite, gdje se očekuje blago pooštavanje (vidi Dodatak, pitanje 7).

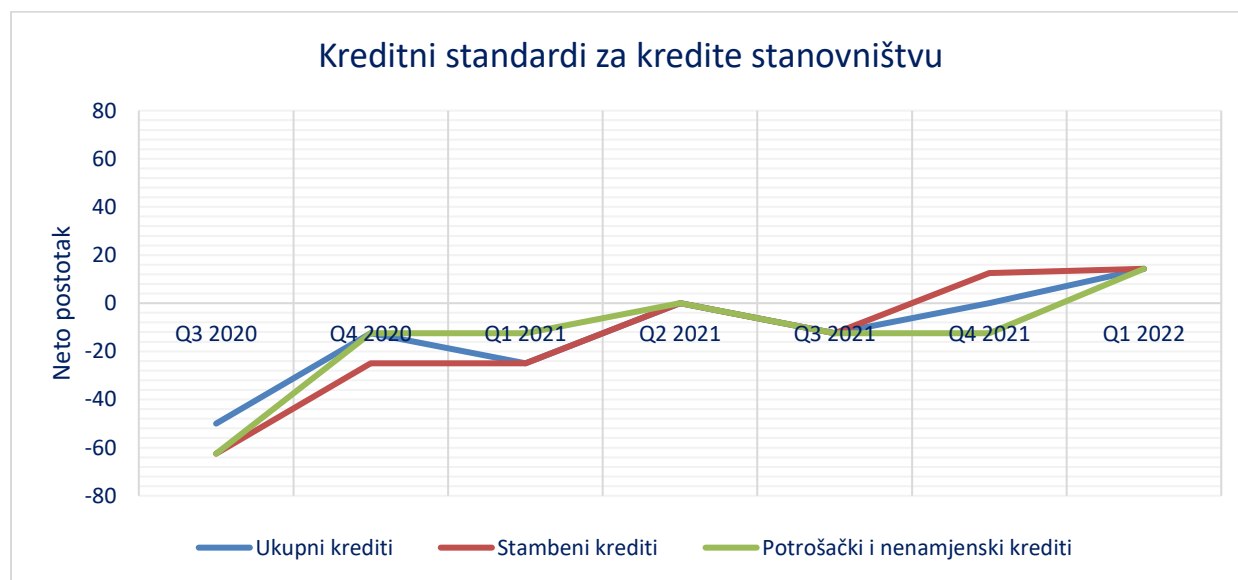
Banke očekuju da će se nastaviti trend povećane potražnje za kratkoročnim, kao i za dugoročnim kreditima poduzećima u drugom tromjesečju 2022. godine (vidi Dodatak, pitanje 8), s tim da se očekuje nešto veća potražnja za kratkoročnim, nego za dugoročnim kreditima i / ili kreditnim linijama poduzeća (veći broj banka očekuje povećanje potražnje za kratkoročnim nego za dugoročnim kreditima).

3 Krediti stanovništvu

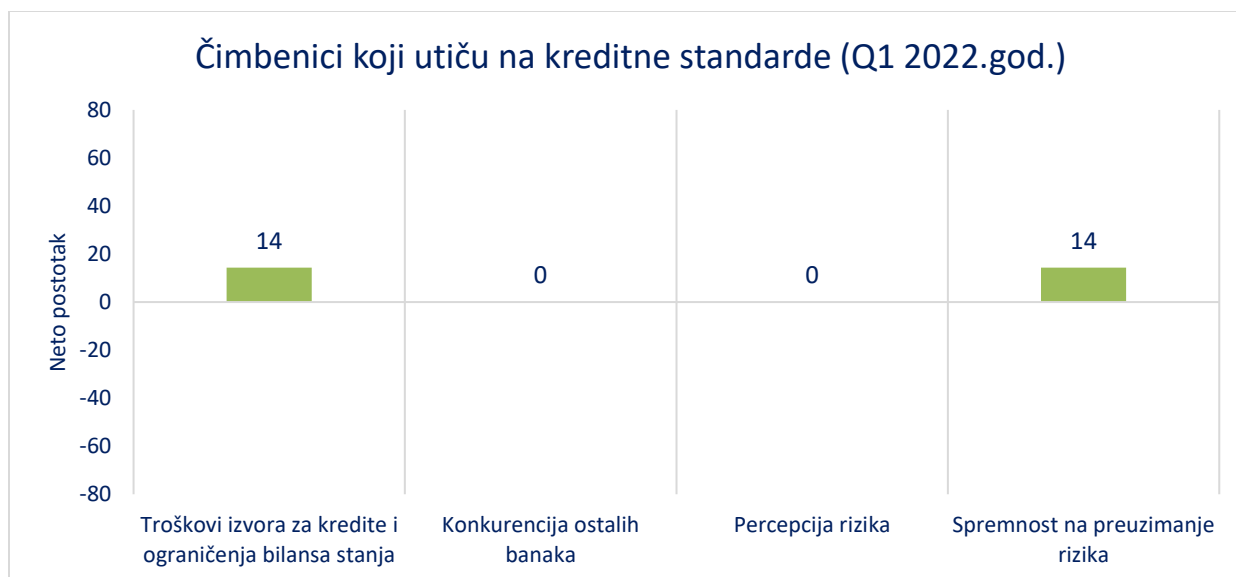
3.1 Ponuda

3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu

Neto postotak promjene u prvom tromjesečju 2022. godine ukazuje na blago ublažavanje kreditnih standarda (tj. interne smjernice ili kriteriji odobravanja kredita) za stambene kao i za potrošačke i nenamjenske kredite (vidi Dodatak, pitanje 9).

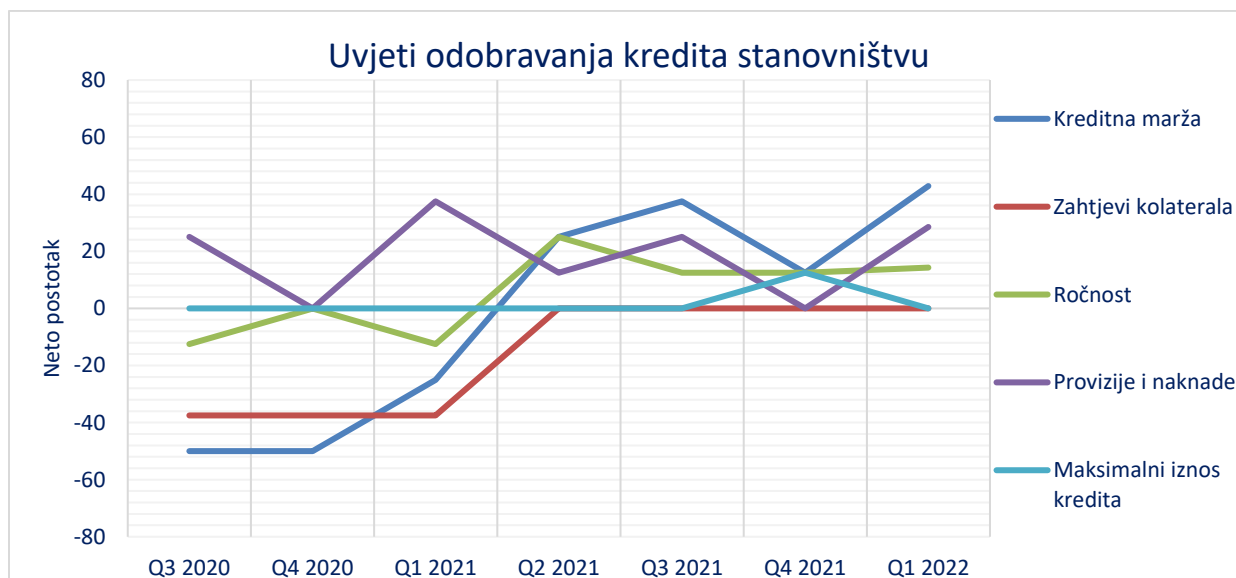

Prema izvješćima banaka, spremnost na preuzimanje rizika, troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja utjecali su na ovo ublažavanje standarda, dok su ostali čimbenici nepromjenjeni i nisu imali utjecaja na kreditne standarde koji se primjenjuju u odobravanju kredita stanovništvu (vidi Dodatak, pitanje 10).

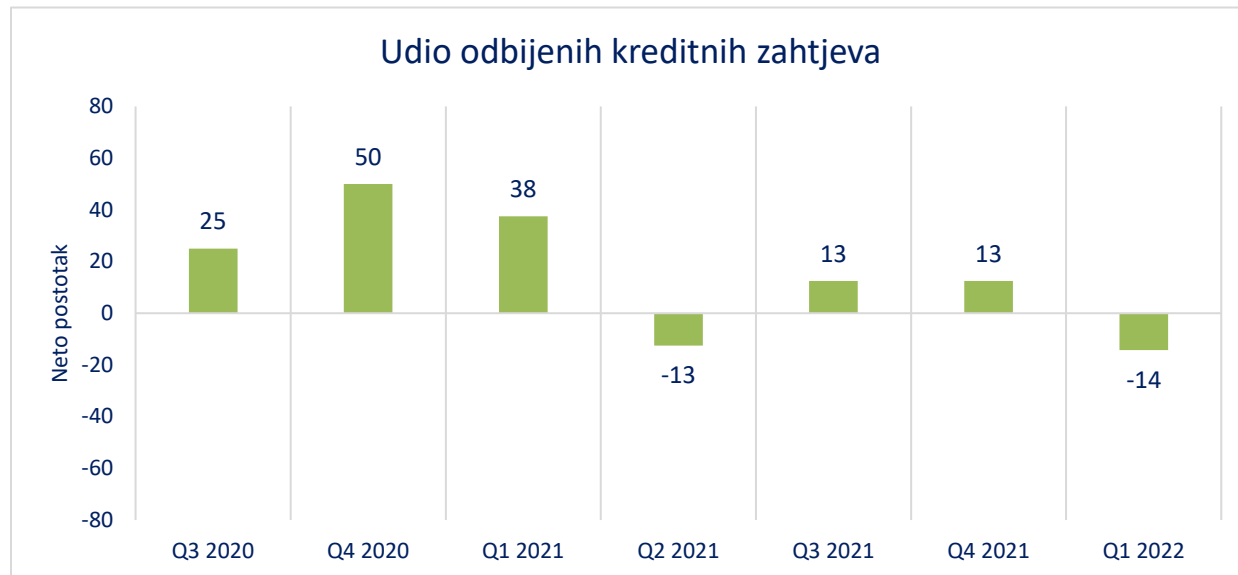
3.1.2 Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu

Uvjeti banaka (tj. ugovorne odredbe iz kreditnih ugovora) za odobravanje kredita stanovništvu su ublaženi u prvom tromjesečju 2022. godine. Ovo ublažavanje se prije svega odnosi na smanjenje kreditne marže te provizija i naknada, kao i nešto povoljnije uvjete u pogledu ročnosti, dok su zahtjevi vezani za kolateral, kao i maksimalni iznos kredita ostali nepromijenjeni (vidi Dodatak, pitanje 11).

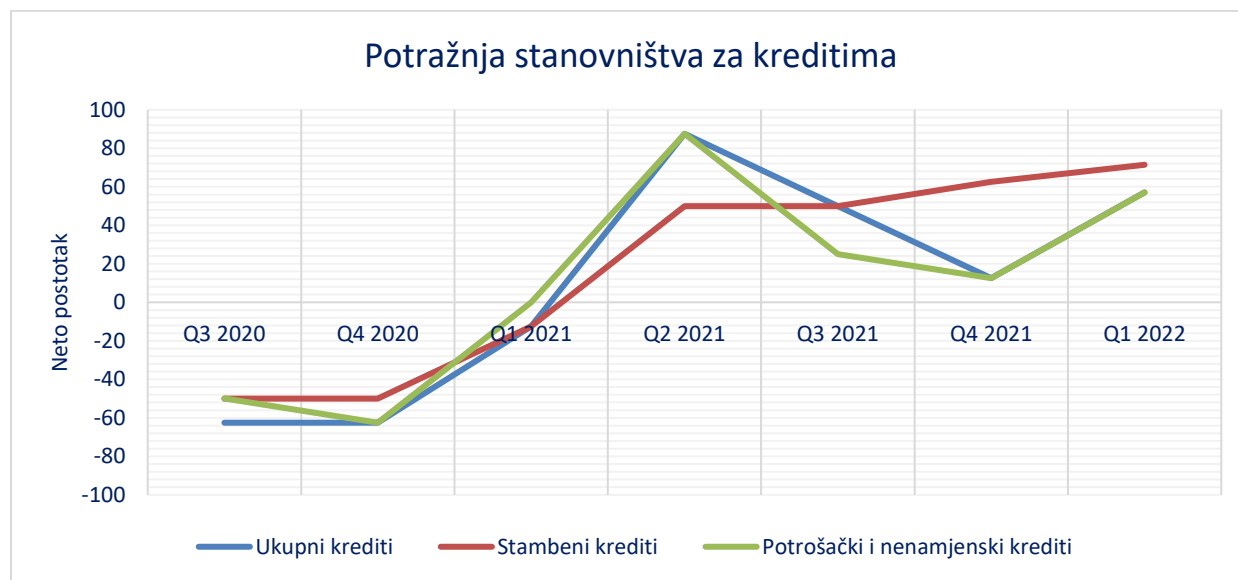
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu

U prvom tromjesečju 2022. godine banke su ukazale na neznatno neto smanjenje udjela odbijenih zahtjeva za kredite stanovništvu (vidi Dodatak, pitanje 12).

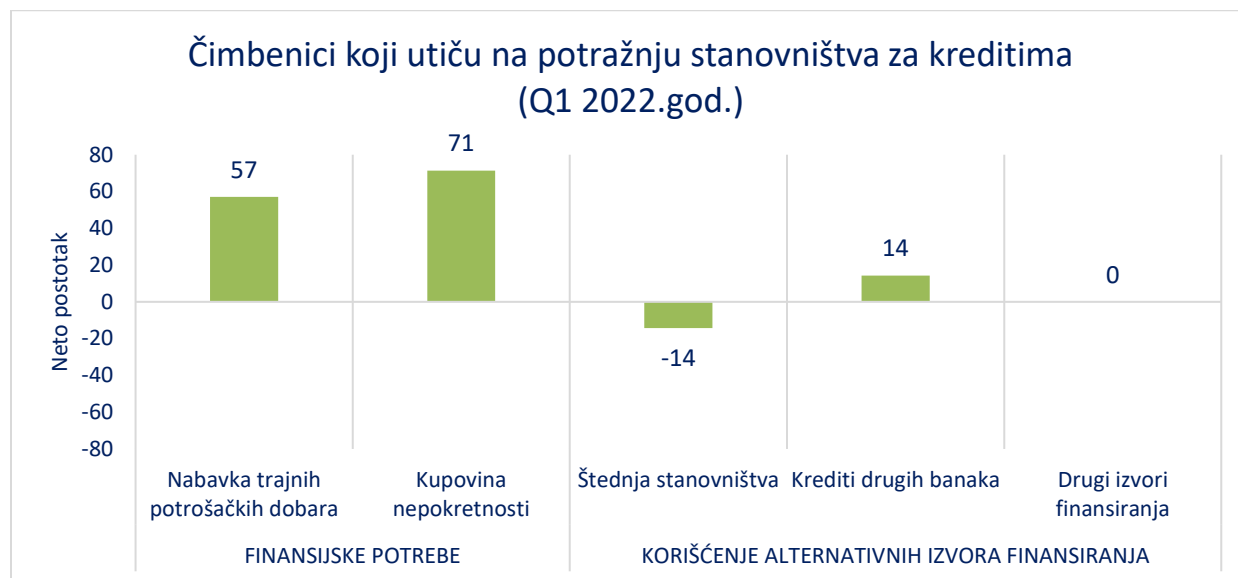

3.2. Potražnja stanovništva za kreditima

Banke su izvijestile da je u prvom tromjesečju 2022. godine došlo do povećanja potražnje stanovništva za kreditima, što je u skladu sa očekivanjima iz prethodnog kruga izvještavanja. Porast potražnje za stambenim kreditima je vrlo naglašen, dok je porast potražnje za potrošačkim i nenamjenskim kreditima nešto manji (vidi Dodatak, pitanje 13).

Tijekom prvog tromjesečja 2022. godine financijske potrebe za nabavu trajnih potrošačkih dobara i kupovinu nepokretnosti imale su pozitivan doprinos potražnji za kreditima. Iz perspektive korištenja alternativnih izvora financiranja, štednja stanovništva se ističe kao čimbenik koji je negativno utjecao na potražnju stanovništva za kreditima (vidi Dodatak, pitanje 14).

Očekivanja za drugo tromjesečje 2022. godine

Na osnovi pitanja o očekivanjima, banke predviđaju da neće doći do promjene standarda za stambene kredite, dok se za potrošačke i nenamjenske kredite očekuje ublažavanje kreditnih standarda u drugom tromjesečju 2022. godine (vidi Dodatak, pitanje 15).

Banke imaju prilično optimističan pogled na potražnju stanovništva za kreditima u drugom tromjesečju 2022. godine, pa se očekuje povećanje potražnje za potrošačke i nenamjenske kredite kao i potražnje za stambene kredite stanovništvu (vidi Dodatak, pitanje 16).

DODATAK

Objedinjeni odgovori banaka za prvo tromjesečje 2022. godine vezano za pitanja iz anketnog upitnika

I. Krediti i kreditne linije poduzećima

1. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	14	14	14
Bez promjene	86	86	86
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-14	-14	-14
Difuzni indeks	-7	-7	-7

2. Kako su navedeni čimbenici utjecali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan utjecaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na pooštavanje	0	0	14	14
Bez utjecaja	100	100	86	86
Umjeren utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatan utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto postotak	0	0	-14	-14
Difuzni indeks	0	0	-7	-7

3. Kako su se promijenili uvjeti Vaše banke za odobravanje kredita i / ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	14	14	0	0	0
Bez promjene	86	86	100	100	100
Umjereno ublažavanje	0	0	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	-14	-14	0	0	0
Difuzni indeks	-7	-7	0	0	0

4. Da li se u posljednja tri mjeseca (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan iznos kreditnih zahtjeva poduzeća?*

(u postocima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	0
Bez promjene	86
Umjereno povećanje	14
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto postotak	14
Difuzni indeks	7

**Od drugog tromjesečja 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodna tromjesečja. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u promatranom tromjesečju.*

5. Kako se promijenila tražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	0	14
Bez promjene	71	71	57
Umjereno povećanje	29	29	29
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	29	29	14
Difuzni indeks	14	14	7

6. Kako su navedeni čimbenici (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) utjecali na tražnju poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	FINANCIJSKE POTREBE				KORIŠTENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANCIRANJA			
	Kapitalne investicije	Obrtna sredstva (npr. zalihe itd.)	Restrukturiranje duga	Pripajanja / akvizicije	Interno financiranje poduzeća	Kreditni drugih banaka poduzećima	Zajmovi nebankarskih institucija poduzećima	Drugi izvori financiranja poduzeća
Znatan utjecaj na smanjenje	0	0	0	0	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na smanjenje	14	0	0	0	0	0	0	0
Bez utjecaja	57	57	86	100	86	86	100	86
Umjeren utjecaj na povećanje	29	43	14	0	14	14	0	14
Znatan utjecaj na povećanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100
Neto postotak	14	43	14	0	14	14	0	14
Difuzni indeks	7	21	7	0	7	7	0	7

7. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija poduzećima promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	14	0	29
Bez promjene	71	86	57
Umjereno ublažavanje	14	14	14
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	0	14	-14
Difuzni indeks	0	7	-7

8. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u naredna tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	14	14	29
Bez promjene	43	43	29
Umjereno povećanje	43	43	43
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	29	29	14
Difuzni indeks	14	14	7

II. Krediti stanovništvu

9. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	0	0	0
Bez promjene	86	86	86
Umjereno ublažavanje	14	14	14
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	14	14	14
Difuzni indeks	7	7	7

10. Kako su navedeni čimbenici utjecali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan utjecaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na pooštavanje	0	0	0	0
Bez utjecaja	86	100	100	86
Umjeren utjecaj na ublažavanje	14	0	0	14
Znatan utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto postotak	14	0	0	14
Difuzni indeks	7	0	0	7

11. Kako su se promijenili uvjeti Vaše banke za odobravanje kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	0	0	0	0	0
Bez promjene	57	100	86	71	100
Umjereno ublažavanje	43	0	14	29	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	43	0	14	29	0
Difuzni indeks	21	0	7	14	0

12. Da li se u posljednja tri mjeseca (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan broj kreditnih zahtjeva stanovništva? *

(u postocima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	14
Bez promjene	86
Umjereno povećanje	0
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto postotak	-14
Difuzni indeks	-7

*Od drugog tromjesečja 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodna tromjesečja. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u promatranom tromjesečju.

13. Kako se promijenila tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	14	0	14
Bez promjene	14	29	14
Umjereno povećanje	71	57	71
Znatno povećanje	0	14	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	57	71	57
Difuzni indeks	29	43	29

14. Kako su navedeni čimbenici (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) utjecali na tražnju stanovništva za kreditima u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	FINANCIJSKE POTREBE		KORIŠTENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANCIRANJA STANOVNIŠTVA		
	Nabava trajnih potrošačkih dobara (automobila, nameštaja i sl.)	Kupovina nepokretnosti	Štednja stanovništva	Kredit drugog banaka stanovništvu	Drugi izvori financiranja stanovništva
Znatan utjecaj na smanjenje	0	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na smanjenje	14	0	14	0	0
Bez utjecaja	14	29	86	86	100
Umjeren utjecaj na povećanje	71	71	0	14	0
Znatan utjecaj na povećanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	57	71	-14	14	0
Difuzni indeks	29	36	-7	7	0

15. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	14	14	0
Bez promjene	71	71	86
Umjereno ublažavanje	14	14	14
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	0	0	14
Difuzni indeks	0	0	7

16. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u naredna tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	14	0	14
Bez promjene	29	57	14
Umjereno povećanje	57	43	57
Znatno povećanje	0	0	14
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	43	43	57
Difuzni indeks	21	21	36